

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

TAULA RODONA 25/6/2010

Deconstruir el patriarcat per construir el Regne de Déu dels Drets humans LGBT?

Rosa M. Playà (Famílies GLBT): Claus des de la perspectiva del moviment LGBT

“Así como se están aceptando las familias divorciadas y las por adopción, y últimamente las monoparentales, las familias de gays y lesbianas también serán aceptadas. Esto sucederá por su concreción abierta y en público. Las experiencias construyen la realidad de cada uno.”

Suzanne M. Johnson i Elizabeth O'Connor: *Madres lesbianas. Guía para formar una familia feliz*. Lumen México, 2005.

Em dic Rosa i avui sóc aquí en representació de la FLG Associació de Famílies Lesbianes i Gais i també com a exemple d'una família homoparental, en aquest cas formada per dues dones amb fills. Abans d'entrar de ple en el tema central d'aquesta taula rodona us voldria fer cinc cèntims de què és la FLG, com es va formar i quins són els nostres objectius. Em permetreu per tant que us situï en la nostra/meva realitat com a família per després centrar-me en quina penso que és la nostra aportació en la deconstrucció necessària del patriarcat per poder construir el Regne de Déu dels Drets humans LGBT, per construir un món més just on la diversitat sigui respectada i es garanteixin els drets de tots i totes, sense cap distinció.

La FLG va néixer l'any 2001 fruit de l'interès d'algunes famílies que es coneixien entre elles i que van creure necessari el trobar-se per parlar i compartir el dia a dia, els problemes i les inquietuds. En un moment en que encara la situació legal de les nostres famílies no estava reconeguda, aquest petit grup inicial va anar creixent molt ràpidament fins que va decidir organitzar-se com associació.

Al llarg d'aquests anys s'ha fet tot el possible per participar en els canvis socials i legals que s'han aconseguit tant a Catalunya com a nivell de l'estat espanyol: el nostre dret a l'adopció (Llei de coadopció per lesbianes i gais del 30 de març al Parlament de Catalunya, modificació del Codi de família) i al matrimoni (Llei del 30 de juny del Govern espanyol, modificació de la Llei de matrimoni) l'any 2005. A partir d'aquest any, ens trobem en plena igualtat legal amb la resta de famílies reconegudes com a tradicionals. Ha suposat el reconeixement de les nostres famílies, moltes de les quals ja existien, i sobretot dels drets dels nostres fills i filles. Aquestes lleis marquen un abans i un després i són un avançament molt important en drets, molt per davant de la majoria de països del món. Unes lleis que tot i que somiaven amb elles, molts de nosaltres no creiem que les arribaríem a veure aprovades mai, resultat de l'esforç i el treball de moltes persones que han estat valentes i decidides.

Així i tot resta molt camí per fer, hi ha molta feina i sabem que a molts espais els nostres fills i filles poden veure's discriminats per pertànyer a un tipus de família diferent a la de la majoria. Perquè malgrat que les lleis ja existeixen, la societat, una part d'ella, no ha assumit encara aquesta realitat, la nostra realitat. Per aquest motiu la FLG té raó de ser i s'ha fixat uns objectius generals:

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

Promoure la visibilitat i normalització de les famílies homomaternals i homoparentals en la societat.

Aconseguir la plena igualtat en drets per a nosaltres i els nostres infants.

Crear un espai comú de relació entre nosaltres i entre els nostres fills i filles (on poder trobar-se, conèixer-se i conèixer amb models familiars com el seu).

Servir de suport, d'assessorament i ajuda a les famílies, i a totes aquelles persones que es posen en contacte amb nosaltres.

Per aconseguir-ho, organitzem sortides i trobades lúdiques i formatives per compartir experiències, fer amistat i que els nostres fills juguin, es coneguin i puguin compartir la seva experiència. També pretenem ser una associació oberta a d'altres models familiars que tinguin com a valor la tolerància i la pluralitat. A més, participem a fòrums, congressos i xerrades per donar a conèixer la nostra realitat social i familiar.

Estem en contacte amb institucions polítiques i d'altres administracions públiques per continuar vetllant per la plena igualtat i el respecte a les nostres famílies. Hi ha pendents, entre d'altres, la plena igualtat en la reproducció assistida per a les parelles lesbianes; igualtat d'oportunitats per adoptar i mateix tracte en el procediment; la conscienciació social; la igualtat de tracte a les escoles i en el material pedagògic i educatiu... La nostra aportació en aquest darrer àmbit ha estat el documental *Homo Baby Boom* d'Anna Boluda, produït per la FLG, amb una completa guia didàctica, i que estem difonent a escoles, biblioteques, centres de recursos pedagògics, representants polítics, etc.

Actualment som unes 300 famílies entre associades i simpatitzants que reben la informació i participen a les nostres activitats. La majoria de les famílies estan formades per dues mares i un 20% per dos pares. Els homes tenen més difícil l'accés a la paternitat, però no per això volen renunciar a formar la seva família.

Hi ha nens i nenes de totes les edats, alguns adoptats i d'altres fruit de processos de reproducció assistida o provinents de relacions anteriors. Cal dir que hi ha diversos estudis a nivell nacional i internacional, però el dia a dia ja ens ho demostra, que els nostres fills no són ni més ni menys feliços que els de les famílies tradicionals i que a més es tracta de fills molt desitjats, producte d'una decisió molt meditada. I, de fet, alguns estudis indiquen que els nostres fills són més tolerants i oberts a l'hora d'acceptar la diversitat. Des de l'associació estem començant a treballar el com viuen aquesta "diferència", què es troben realment en el dia a dia i com podem ajudar-los a tenir eines per no patir l'homofòbia. La nostra associació té un important paper per lluitar contra aquesta homofòbia instaurada en l'escola, en la nostra societat en general i en nosaltres mateixos (perquè també hi ha homofòbia interna... la nostra educació, el que hem viscut no ens ha preparat per a la situació actual...).

A la FLG hi ha famílies amb diverses creences religioses, així algunes famílies tot i que no tenim el dret de casar-nos per l'església, han optat per batejar els seus fills i han fet o tenen previst que facin la comunió. Així mateix algunes formen part d'alguna comunitat cristiana. Aquest pas permet que la comunitat de la qual formen part conegui de prop l'existència, no ja d'homosexuals, sinó de famílies amb fills formades per pares i mares homosexuals.

Cada dia és un acte de visibilitat i de militància: quan anem al metge, quan estem al parc on juguen els nostres fills i filles, quan els anem a cercar a l'escola... Tanta visibilitat a vegades cansa, però pensem que és la nostra obligació explicar-nos -que no justificar-nos-, i no podem deixar que siguin els nostres fills i filles els qui hagin d'explicar el seu model familiar.

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

L'estructura de les nostres famílies és diferent a la de la majoria, però el contingut és el mateix que hauria de conformar-les a totes, siguin com siguin: l'amor, el respecte, la solidaritat, la cura, el desenvolupament personal de cadascun dels que en formen part...

L'Associació de Famílies Lesbianes i Gais vol crear una massa social forta, que englobi a les famílies LGBT. El nostre objectiu és arribar a la màxima representativitat possible, que ens permeti reforçar la nostra situació davant les administracions públiques i fòrums de debat on es decideixi el futur de les famílies, i l'educació i benestar dels nostres fills i filles. Pensem que una societat plural i inclusiva és possible i cerquem formes per visualitzar-ho als ciutadans i ciutadanes que en formen part.

Però realment quina crec que és la nostra aportació com a col·lectiu LGBT per deconstruir el patriarcat vers la construcció del Regne de Déu dels Drets humans LGBT?

Del que és i com s'ha format el patriarcat al llarg de la nostra història hi ha molt a dir, i penso que serà tractat més a fons des de la perspectiva antropològica i feminista, però voldria recollir uns paràgrafs :

“ (...) el patriarcat, que és **una forma de domini i organització social** que han compartit gairebé totes les societats conegudes històricament i **que no ha començat a ser qüestionada fins fa poc temps**. Totes les societats conegudes participen, poc o molt, dels trets que identifiquem com patriarcat, organització social en la qual els homes posseeixen el poder i mantenen sotmeses les dones. (...) **La seva universalitat és una de les armes psicològiques més potents, ja que li permet basar la seva legitimitat en la natura. La religió, la filosofia i la literatura ajuden a configurar la ideologia i els valors que la sustenten i serveixen com a instruments d'aprenentatge i com a model de conducta a les successives generacions**. El dret fa que cristal·litzin els valors i els costums i els converteix en normes de conducta”.

(“Orígens i evolució del codi patriarcal”. La violència domèstica. Informe sobre els maltractaments a dones a Espanya, La Caixa, p.37 i ss.)

“El patriarcat és el constructe primari sobre el qual s'estableix tota societat actual. (...) **és una forma d'organització política, econòmica, religiosa i social basada en la idea d'autoritat i lideratge de l'home, en la qual es dona el predomini dels homes sobre les dones, del marit sobre l'esposa, del pare sobre la mare i els fills i filles, i de la línia de descendència paterna sobre la materna**. (...) **com que és una convenció cultural i social, està subjecta a rectificació, reforma o substitució** per un altre constructe cultural i social”.

(Dolors Reguant Fosas, *Explicació abreujada del Patriarcat*. Barcelona 2007)

Destacaria com a paraules-frases clau:

Forma institucionalitzada, universal, legitimada en els mites, la tradició, la natura, la religió, predomini dels homes sobre les dones. Convenció subjecta a rectificació i reforma.

Què diu el patriarcat de les nostres famílies? Quines objeccions posen a la nostra existència? Quina ha estat la meva vivència?

“No és lo natural. No és possible que dues dones formin una família, per elles mateixes no poden concebre fills.”

Tampoc moltes parelles heterosexuales. I què és natural? No respectar la diversitat? Aquest principi s'ha fet servir pensant que el natural és el patriarcat. Que s'hagi imposat al llarg de la història a la majoria de societats no vol dir que sigui el natural. Amb aquesta excusa de la natura s'han justificat moltes injustícies. Per altra banda, l'Antropologia de la sexualitat i diversitat cultural*, no massa coneguda ni difosa, ens mostra innumerables exemples de

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

societats no patriarcals o que s'han adaptat a circumstàncies diverses amb solucions que no entren dins la normativa del patriarcat (*Ex. manual de: José Antonio Nieto Ed. Talasa Ediciones S.L. Madrid,2003).

La nostra vivència en relació amb aquesta primera frase: la meva dona i jo ens vam casar *de penalty*, ella ja estava de quasi sis mesos. Un cop van néixer, quan vaig anar a inscriure als nens al registre vaig saber que no me'ls inscriurien com a fills meus, tot i que podia fer la inscripció com a "esposa de la mare biològica". Com que vaig insistir afirmant que la llei ho permetia i que ho trobava injust, ja que si la meva dona s'hagués presentat a inscriure als nens amb el veí de dalt i hagués dit que era el pare ningú hagués demanat res i així hauria constatat, em van dir "*a ver, tú no has podido poner la semillita*".

L'any 2006 es va modificar la llei perquè fos permesa la filiació directa, però alguns jutjats han continuat posant-hi traves. A Catalunya regeix el Codi de família i ja ho recollia, un reconeixement de la filiació sense necessitat que l'altra persona hagi d'adoptar, tant per a parelles casades com per a parelles de fet.

Ens van fer un altre llibre de família (ja teníem el comú que et fan quan et cases) en el que sols hi figurava la meva dona (l'espai del cònjuge-*marido* buit, tot i que ella figurava com a "casada") i els meus fills amb els dos cognoms de la mare biològica (en alguns casos obligaven a posar un nom del pare, no en el nostre). La societat –l'administració- no estava preparada per a unes lleis molt avançades i recents.

"¿Cómo lo hacéis? ¿Quién hace de hombre y quién de mujer?"

Els rols assignats, tan arrelats en tot. Rols que obliguen a l'home i a la dona a ser d'una determinada forma per ser "normals". Manca de llibertat per ser cadascú com és. Control.

"Els infants necessiten un pare i una mare. Necessiten la figura paterna."

Els rols. El que necessiten és que els estimin i que els respectin. Amb aquesta afirmació es nega l'existència a la diversitat familiar, en totes les seves manifestacions. Estan estigmatitzats els orfes de pare? Que hi hagi pare no garanteix que sigui un "bon" pare. Per un bon desenvolupament tant els nois com les noies necessiten tant referents masculins com femenins. En les nostres famílies els troben, no som o no hauríem de ser mai un ghetto. Nosaltres ens relacionem amb famílies de tot tipus i els nostres fills tenen referents masculins en els nostres pares, germans, amics...

"Un home sol o dos homes poden cuidar un infant?"

Contribuïm a desfer prejudicis de la societat: la por d'allò que és desconegut o minoritari es fa palesa a través d'algunes preguntes reiterades.

"*No estic en contra dels homosexuals ni de la seva unió en parelles però aquesta unió no es pot anomenar matrimoni.*" No podem ser el mateix que ells, ciutadans de segona, classes, diferències... no d'igual a igual. Cal recordar l'origen etimològic del terme: "*matri-monium*", és a dir, el dret que adquireix la dona que contrau matrimoni per a poder ser mare dins de la legalitat.

"Els nens i nenes que creixen en famílies homoparentals són diferents."

Com ja he comentat, existeixen nombrosos estudis científics, que comparen el desenvolupament de nens i nenes criats per famílies homoparentals amb el desenvolupament dels criats en famílies heterosexuales. Aquest estudi conclouen que no hi ha diferència en el desenvolupament psicològic dels dos grups d'infants, que els nens criats en famílies homoparentals tenen clara la seva identitat sexual, que tenen un bon grau d'autoestima i que acaba havent-hi el mateix percentatge d'homosexuals en els fills d'uns i altres. Els estudis científics contradueixen els prejudicis que haureu sentit fruit de la ignorància i l'homofòbia. Quan

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

arriben a l'edat adulta, l'educació sense prejudicis que han rebut de la seva família, els fa adults molt tolerants i comprensius, que accepten i transmeten el respecte pel seu model familiar.

“Em sembla bé que els homosexuals es casin però no que adoptin.”

Som un mal exemple pels nostres fills i filles? Homosexual és sinònim d'aberració sexual, de pederàstia? En el món LGBT hi ha moltes persones que no veuen bé el formar famílies, el tenir fills... L'homofòbia interna.

“El matrimoni gai està destruint la institució de la família.”

La M.José, una companya de la FLG, diu, i faig meves les seves paraules, que malgrat que s'han aixecat veus dient que el matrimoni gai està destruint la institució de la família, el naixement dels nostres fills ha suposat una alegria immensa a les nostres famílies (pares, germans, cosins...) i que *“ha sido como un imán, que nos ha unido si cabe mucho más”*.

“Tenir fills és ser egoista, és no pensar en ells i en el que patiran per ser fills d'homosexuals.”

L'experiència dels nostres fills i les nostres filles de l'Associació de Famílies Lesbianes i Gais és molt positiva. Les famílies expliquen que no han rebut mostres de rebuig cap als nostres fills i les nostres filles, ni en l'entorn escolar ni en l'entorn social on viuen. Recomanem que l'entorn conegui la vostra condició de família homoparental des de bon començament, són els adults, i no els infants, qui han d'explicar al seu entorn que són una família homosexual des del principi. Així l'infant creixerà en un entorn que coneix la seva realitat familiar i no haurà de donar explicacions. També recomanem evitar els ambients clarament homofòbics. Per exemple, abans de tenir els nens viatjàvem allà on podíem i ens atreïa, ara em plantejo sols anar a aquells indrets on no hagi d'amagar la condició de la meua família, tot i que vol dir evitar nombrosos destins...

Walt Disney o com esperar el nostre príncep blau...

El que ens transmet la tradició, la literatura, el cinema, els mites, el nostre imaginari, la nostra educació, els anuncis... Referents del patriarcat. L'homofòbia palesa, interna, fruit d'anys de repressió dins la normativa. El meu exemple: mai podré ser mare amb una altra dona, no és natural, és difícil d'entendre... No respon a l'estàndard ni a l'estereotip... Si hagués pogut escollir no seria homosexual... Visió negativa del propi jo.

El patriarcat ha fet que existeixi la norma i una gran majoria de persones encara ni es plantegen que es pot ser diferent. Es pressuposa amb molta facilitat. Per exemple, des de que van néixer els meus fills he marxat a fora a treballar per setmana santa. Coincideixo amb molta gent i si saben que tinc dos fills petits el comentari generalitzat ve a ser què com he pogut deixar-los aquests dies. Realment són comentaris que duen implícit el sentiment que una mare no pot separar-se dels seus fills, pressuposen que els deixo amb el meu marit però no semblen aprovar-ho... En quin lloc queda el suposat marit? No és la seva funció? No té les mateixes capacitats que una dona per fer-se càrrec d'uns nens petits?

El patriarcat et pot acabar engolint del tot: a nivell personal he de dir que m'ha costat molt acceptar i comunicar la meua sexualitat. Vaig iniciar “la sortida de l'armari” molt abans de tenir fills però he sortit del tot gràcies a ells, sinó encara hi seria a dins en molts sentits. La resposta, com em temia, en el cas de la meua mare va ser fatal, tot i que va canviar ràpidament gràcies sobretot al recolzament del meu pare, germans i algunes veïnes del poble que van parlar amb ella i que allò que ella explicava com “la gran desgràcia” li van fer veure que realment no és res tan tràgic, al contrari, li transmetien normalitat i acceptació.

Comentaris que m'han fet recentment, mares de l'escola dels nostres fills:

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

Prejudicis i ignorància:

“Mi hija me ha preguntado cómo es que Jan tiene dos madres y me he hecho la despistada y menos mal que se ha olvidado de la pregunta...”

En positiu, el canvi d'actituds i mentalitats:

“Què bé que els meus fills tenen a classe als vostres i conviuen amb la diversitat des de petits. Podran entendre millor a la seva tieta, és com vosaltres...”

“Les meves filles juguen a que són dues mares com les del Jan...”

La nostra experiència és que quan comences a dir obertament que ets una família homoparental, després d'una sorpresa inicial, la gent reacciona positivament i accepta amb naturalitat la teva realitat familiar. Així, començant per la família extensa i continuant pel veïnat i l'escola dels fills, el millor es mostrar-se de manera natural tal i com som, per garantir que els nostres fills i filles reben un tracte normalitzat. Val a dir que també recomanem evitar als infants els entorns que sapiguem homofòbics, que desgraciadament encara existeixen.

L'existència de les nostres famílies suposa un enfrontament al patriarcat. En el cas de les parelles formades per dones no hi ha cap home liderant ni amb cap dret sobre la nostra descendència, tot i que ha calgut l'acció d'un home per poder ser mares (no com a pare, tot i que fins i tot les persones LGBT ens pregunten coses com “...i si un dia volen saber del seu pare?... S'assemblaran al pare?...”. En el nostre cas no existeix la figura paterna, no hi és i no hi ha estat mai. La intervenció de l'home ha estat com a donant i aquest és l'únic “títol” que li concedim. Cal reestructurar el que està tan estructurat, tan arrelat al nostre món, a la nostra cultura, al que ha estat sempre *in secula seculorum*.

Trenquem, totes les famílies homoparentals/homomarentals, amb la divisió tradicional de rols. No hi ha un rol per a cada sexe, “a casa la feina ens la repartim com podem, cadascú fa allò que més li agrada”, “ningú fa de pare o de mare”... (aquestes són algunes de les frases que podem sentir en el documental Homo Baby Boom, on es reflexa la vida quotidiana de sis famílies de la nostra associació). Dins la família trobem formes d'organització diverses entre els seus components, i també diferents maneres com els fills i filles anomenen les dues mares o els dos pares.

La nostra realitat i la nostra visibilització contribueix, en la pràctica, en el dia a dia, en aquesta deconstrucció del patriarcat. Quan anem a inscriure als infants al registre civil (tota la documentació desfasada... haver de posar el nom d'una de les dues on posa pare o marit...), en la paperassa a omplir per qualsevol tema, en l'autorització per anar a les colònies... En l'escola dels nostres fills la professora va tenir el detall de personalitzar-nos els fulls on havíem de posar en què s'assemblen els nostres fills a nosaltres (saben que a mi em diuen mama i a la meva dona mare i així hi figurava). Amb tots els gestos quotidians de visibilització ajudem a canviar mentalitats, formularis...

Evidentment tots sabem que la realitat LGBT és molt diversa, com diversos som tots i totes. Però en termes globals la nostra existència permet aquesta deconstrucció de la que no deixem de parlar.

El marc legal favorable a Catalunya i a l'Estat Espanyol permet un augment significatiu de la visibilitat d'aquest model familiar. Tot i que es tracta d'una illa, envoltada per la realitat del tot patriarcal a la majoria de països del nostre món, és una realitat emergent que cada cop pren més embranzida. L'any passat es va constituir la NELFA (network of europeans lgbt families associations) i aquest any celebrarem la primera trobada europea el mes de setembre a París. En formen part associacions de diversos països europeus i hi ha sol·licituds de molts altres per formar-ne part. Un gran pas endavant. També la declaració dels Drets Humans ho va ser en el

EUROPEAN FORUM OF LESBIAN, GAY
BISEXUAL AND TRANSGENDER
CHRISTIAN GROUPS

BARCELONA 2010

seu moment, però també sabem que hi ha una gran quantitat de països que no els defensen, en els quals es cometten moltes injustícies que queden impunes. Sabem que existim i ens manifestem però no és garantia que ens respectin a tot arreu, no són respectades les dones a un gran nombre de països, ni els drets dels infants... Però hem de continuar la nostra lluita per arribar cada cop a més indrets i poder obrir la porta a somiar amb l'equiparació de drets, a la fi de les injustícies. El que sigui una tasca molt complicada no justifica el tirar-se enrere.

La unió de diverses famílies amb la mateixa situació (l'associacionisme) ha permès mostrar la pluralitat de models familiars que hi ha actualment, reivindicar un seguit de drets i compartir experiències, neguits i il·lusions entre els adults i també els infants i adolescents.

Les vivències que alguns d'aquests nois i noies, fills de pares i mares homosexuals, han tingut amb el seu grup d'iguals i el seu entorn evidencia que el respecte a la diversitat és un valor a l'alça.

És necessari continuar fent visibles les famílies homopaternal i homomaternals, així com canviar el llenguatge per tal d'integrar en l'imaginari de la gent la diversitat de models familiars existents en la nostra societat.

Per concloure, voldria dir que les famílies homoparentals són testimonis que l'amor no entén de normatives rígides ni de prohibicions, que l'important és el respecte a la diversitat i l'obertura mental. Crec que ens cal explicar-nos més, perquè el desconeixement en molts casos és total, el patriarcat ha fet massa bé la seva feina propagandística externa i internament, cal trencar tòpics i prejudicis i la nostra visibilitat és un pas endavant ferm i esperançador.

Bibliografia recomanada:

Veure apartat de bibliografia i documentació a la web www.familieslg.org (homopaternalitat, homomaternitat, infantil i juvenil, assaig, web, diversitat familiar, estudis científics i documentació legal).